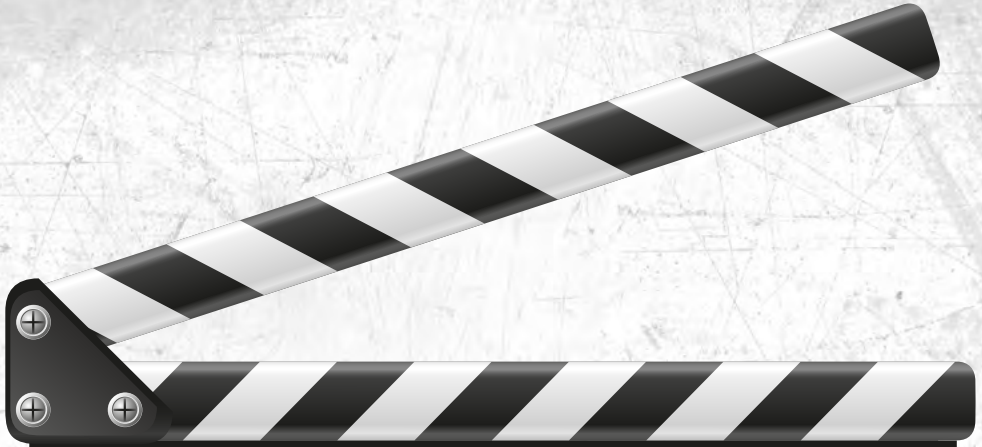

WIREscope FilmEU Newsletter 2

NEWSLETTER PROJEKTU:

Názov projektu: Widening Innovation Research Scope in FilmEU

Kód projektu: 09I01-03-V04-00091

Výzva: 09I01-03-V04 – Matching granty ku zdrojom získaným v rámci programu Horizont 2020 a Horizont Európa Investícia:

1. Podpora medzinárodnej spolupráce a zapájania sa do projektov Horizont Európa a Európsky inovačný a technologický inštitút (EIT – European Institute of Innovation and Technology) Komponent:

9. Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania výskumu, vývoja a inovácií Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky

AKTUALITY Z PROJEKTU

Funded by the EU NextGenerationEU through the Recovery and Resilience Plan for Slovakia under the project No. 09I01-03-V04- 00091.

Financované Európskou úniou
NextGenerationEU

PLÁN OBNOVY

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VÝSKUMU, VÝVOJA A MLÁDEŽE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Zborník z medzinárodnej doktorandskej konferencia IDENTITY

Témou 1. medzinárodnej doktorandskej konferencie organizovanej Inštitútom teórie divadla, filmu a hudby bol koncept identity rozkrývaný v širokých kontextoch historického formovania národnej identity prostredníctvom umenia a kultúry. Príspevky však presiahli tento rámec a ich autori poukázali na rôznorodé aspekty formovania identity umeleckými prostriedkami v divadle, filme, hudbe, literatúre, performatívnom umení, architektúre či vizuálnom umení. Tematizovaná bola problematika autorských identít, identít miesta, spôsoby formovania identity ženských postáv, formy reprezentácie rodových identít, historické konštrukcie a rekonštrukcie identity či vzťah individuálnych identít a inštitúcií. Zborník z konferencie zostavený doc. Katarínou Mišíkovou, PhD. a Mgr. Michalom Stahlom v printovej a elektronickej podobe vydala VŠMU v roku 2025. https://www.vsmu.sk/edicna-cinnost/elektronicke-knihy/

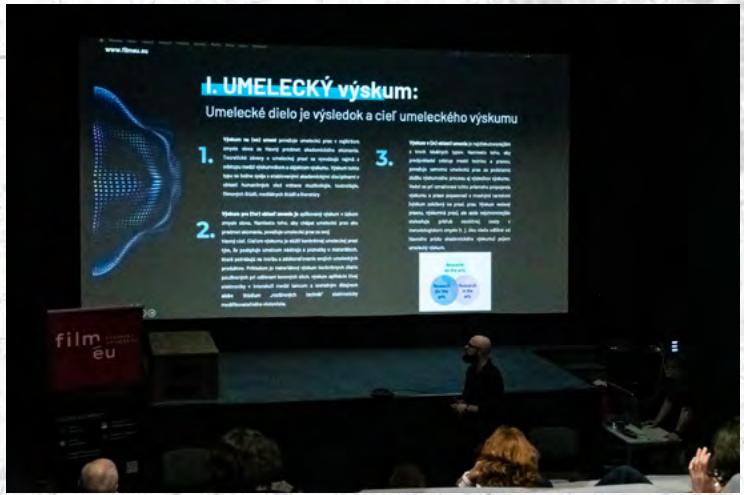
Príručka pre začínajúcich umenovedcov AKADEMICKÉ KOMPETENTNOSTI

Výučba v prvom spoločnom univerzitnom študijnom programe Teória divadla, filmu a hudby, zastrešujúcom študijné plány v študijnom odbore Vedy o umení a kultúre na Divadelnej, Filmovej a Hudobnej a tanečnej fakulte sa na VŠMU začala realizovať v akademickom roku 2022/2023. Na bakalárskom a magisterskom stupni prinieslo toto spojenie možnosť interdisciplinárneho formovania študijnej trajektórie. Na doktorandskom stupni bol vytvorený jeden študijný program pre všetky študijné zamerania, ktorého koncepcia anticipuje model doktorandských škôl, aké dnes už existujú vo vzdialenom či bližšom zahraničí. Doktorand pracuje na svojej dizertačnej práci spolu so školiteľom na Katedre filmových štúdií, Katedre divadelných štúdií a Katedry teórie hudby a okrem toho absolvuje s kolegami z ostatných fakúlt spoločné predmety slúžiace na prípravu na jeho vedeckú a publikačnú činnosť a pedagogickú dráhu ako Prekladateľský seminár, Metodológia umenovedného výskumu, Trendy súčasného umenovedného výskumu a Akademické kompetentnosti. V príručke zameranej na

tento predmet poskytuje Doc. Katarína Mišíková, PhD. doktorandom cenné rady týkajúce sa pedagogickej činnosti ako napr. nastavenie kontaktu so študentstvom, príprava informačných listov, princípy a formy hodnotenia, školenie a konzultovanie študentských prác, ďalej spôsobov publikovania výstupov výskumu, recenzného konania a vykazovania publikačnej činnosti, prípravy na vedecké konferencie od tvorby príspevku po vytvorenie štúdie, akademického marketingu a networkingu, hľadania prostriedkov na financovanie výskumu. S týmito aktivitami sa doktorand stretne väčšinou už počas svojho štúdia, ale hlavne po jeho ukončení. Na pôde VŠMU sme ich absolvovali a absolvujeme všetci, avšak bez výkladu ich podstaty a návodu na ich realizáciu. Katarína Mišíková poskytuje adeptom na akademickú dráhu pragmatické rady predovšetkým z vlastnej praxe a aktuálnych zdrojov k tejto téme, čo im môže významne napomôcť k dopracovaniu sa k efektívnym výsledkom a určite im ušetrí čas a energiu, ktorú by museli vynaložiť v procese nadobúdania potrebných zručností a kompetencií. https://www.vsmu.sk/edicna-cinnost/elektronicke-knihy/

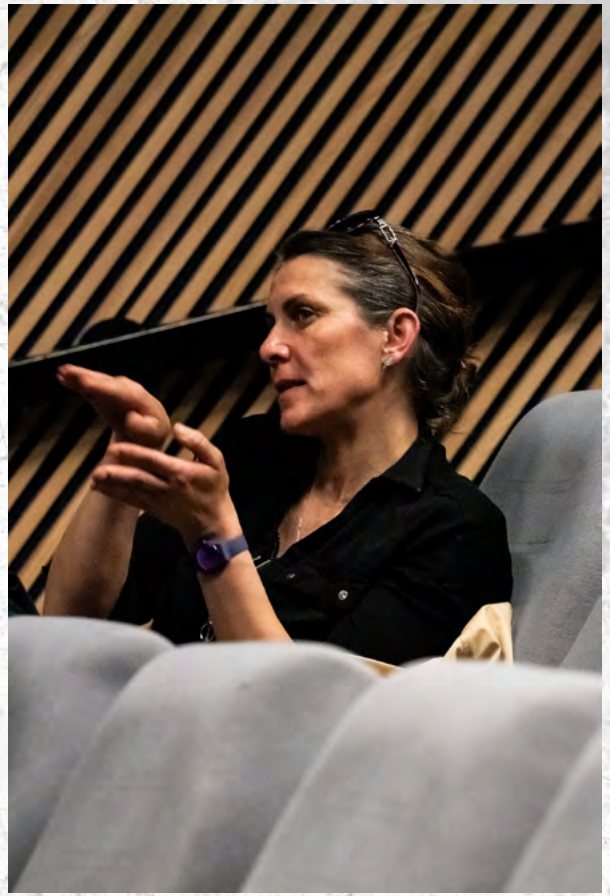
Diskusia o umeleckom výskume TVORBA AKO VÝSKUM

Podujatie zamerané na zmapovanie povedomia o umeleckom výskume na VŠMU sa uskutočnilo 4. apríla 2025 o 18:00 v Kine Klap na FTF VŠMU. Organizačne ho pripravil tím v zložení Mgr. Juraj Oniščenko, PhD., prof. Markéta Štefková, PhD. a Mgr. Žofia Ščuroková. Do problematiky účastníkov diskusie uviedol Juraj Oniščenko, ktorý pred-

stavil koncepciu výskumu umenia známeho akademika Henka Borgdorffa: research into art (výskum umenia), research for art (výskum pre umenie) a research through art (výskum umením). O svoje skúsenosti s umeleckým výskumom, ktorého problematika významne rezonuje v aktuálnom diskurze, sa v nasledujúcej pódiovej diskusii podelili aj pedagogičky a pedagógovia fakúlt doc. Katarína Mišíková, PhD. (FTF), Mgr. Dáša Čiripová, PhD. (DF), doc. Martin Krajčo, ArtD. (HTF) a prorektor Mgr. et Mgr. Jozef Kovalčik, PhD. Témami diskusie boli podsta-

ta umeleckého výskumu, jeho metodológia, možnosti podpory a implementácie do aktivít VŠMU, inštitucionálne ukotvenie a možnosti rozvoja umeleckého výskumu v akademickom prostredí a v rámci doktorandského štúdia na VŠMU, charakter výstupov bádania realizovaných prostredníctvom umeleckého výskumu či hodnotenie jeho kvality. Diskutujúci sa problematiky dotkli z perspektívy rôznych disciplín a osobných skúseností, zhodli sa však na názore, že umelecký výskum je na VŠMU prítomný od jej vzniku. Súčasnosť však prináša výzvy k jeho systematickému etablovaniu na pôde našej inštitúcie a pre vytvorenie udržateľného modelu výskumnej excelentnosti sa reflektovanie na tieto výzvy ukazuje ako nevyhnutnosť. O záujme o umelecký výskum svedčí aj rad otázok, ktoré diskutujúcim položilo prítomné publikum. https://www.vsmu.sk/ftf/podujatia/tvorba-ako-vyskum-3-aprila-o-1700-v-kine-klap-na-ftf-vsmu/

16. ročník medzinárodnej konferencie SAR (University of Porto, 7. – 9. mája 2025)

SAR (Society of Artistic Reserch) je prestížnou medzinárodnou organizáciou zameranou na podporu umeleckého výskumu. Spravuje The Research Catalogue, jednu z najvýznamnejších online platforiem pre zverejňovanie výstupov umeleckého výskumu s možnosťou prezentácie textu, zvuku, obrazu a videa. Každoročne organizuje konferenciu na významných európskych univerzitách s prezentáciami projektov umeleckého výskumu vybraných renomovanými odborníkmi systémom peer review. 16. ročník konferencie s ústrednou témou „Rezonancia“, ktorý sme mali možnosť navštíviť s prorektorom VŠMU Jozefom Kovalčikom, sa konal na Univerzite v Porte 7. – 9. mája 2025. Vystúpili na nej 3 keynote speakeri a uskutočnilo sa viac než 70 prezentácií. Konferencia bola príležitosťou k načerpaniu poznatkov o aktuálnych trendoch v oblasti umeleckého výskumu. Prezentácie prebiehali v paralelných sekciách, účastníci tak mali možnosť výberu z rôznych oblastí. Rôznorodo zamerané príspevky nám umožnili získať prehľad o aktuálnom smerovaní umeleckého výskumu, popri kvalitných prezentáciách sa však objavili aj také, ktoré vzbudzovali skôr rozpaky. Niektoré prezentovali skôr „work in progress“ než uzavretý výskum s konkrétnymi výsledkami, ďalšie mali natoľko transdisciplinárny charakter, že nebolo možné identifikovať, čo je vlastne umeleckým jadrom bádania alebo v nich absentovali jasné a zrozumiteľne artikulované pravidlá a metódy výskumu. Najviac ma zaujal príspevok klaviristky a hráčky na tradičné perzské nástroje Maryam Mehraban *Persian Echoes: Transforming microtonal music for the piano*, ktorá pomocou využitia kameňov uložených na strunách klavíra pri hre na klávesoch dosahuje mikrotonálne efekty a originálnu zvukovú auru približujúcu sa k estetickému ideálu tradičnej perzskej hudby. Spolupráca klaviristky s americkou skladateľkou Rachel C. Walker vyústila do vzniku originálnych skladieb pre preparovaný klavír a nastolila výzvy k odpovediam na otázky inovatívnych metodologických prístupov k súčasnej interpretačnej praxi. Konferencia bola aj príležitosťou k zoznámeniu sa a k diskusiám s predstaviteľmi SAR o idei usporiadania konferencie SAR v Bratislave, ktorá vznikla na pôde FilmEU+. Priniesla aj príležitosť k diskusiám s kolegami z českých vysokých umeleckých škôl, kde majú s umeleckým výskumom ako aj s členstvom v SAR

už niekoľkoročné skúsenosti. Témou našich rozhovorov boli aj možnosti ďalšej spolupráce na báze umeleckého výskumu v česko-slovenskom, ako aj v širšom kontexte stredovýchodnej Európy. V súlade s historickými a regionálnymi špecifikami nášho teritória považujeme za dôležité zameranie projektov umeleckého výskumu na konkrétny druh umenia a jeho organické prepojenie s umeleckým dielom.

Katarína Mišíková, Markéta Štefková

DOCTUS: Medzinárodný doktorandský workshop o filme, pamäti a nostalgii na VŠMU

V dňoch 14. až 16. mája 2025 sme na Filmovej a televíznej fakulte VŠMU v Bratislave privítali doktorandstvo a výskumníkov a výskumníčky zo siedmich európskych univerzít v rámci druhého zo série medzinárodných doktorandských seminárov DOCTUS: *Pathways of Contemporary Research*, tentoraz venovaného témam filmového archívu, kolektívnej pamäti a nostalgie.

Počas troch dní sa účastníci a účastníčky zúčastnili prednášok, prezentácií, filmových projekcií a praktického workshopu. Úvodná prednáška spojená s premietaním dokumentárneho filmu *Dahlias Bend Down* (2016) Tasosa Giapoutzisa – gréckeho filmára a teoretika, pôsobiaceho na University of Essex – otvorila otázku reflexie vzťahu osobného archívu, rodinnej pamäte a filmu ako nositeľa nostalgie. Pedagogička Katedry filmových štúdií Katarína Mišíková následne predstavila tému nostalgie a archívu z pohľadu kolektívnej pamäti, na ktorú sme nadviazali večernou projekciou dokumentárneho filmu + - *90*

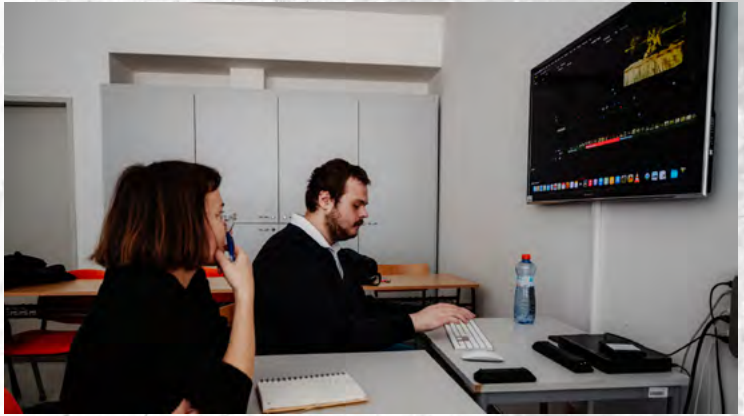
(2022), spojenou s diskusiou s jeho režisérom Marekom Kubošom.

Druhý deň patril predovšetkým praktickej časti. Po krátkom predstavení projektu *Rodinné archívy* sme sa rozdelili do zmiešaných tímov. Každý z nich si zvolil jeden disk obsahujúci tematické amatérske filmové záznamy a s pomocou študentstva FTF VŠMU sa pustil do tvorby krátkeho strihového filmu. Workshop Old Dirty Images, vedený Marekom Šulíkom a Petrom Zákuťanským, prebiehal počas celého dňa a vyústil do večernej projekcie novovzniknutých diel. Práca s archívnym materiálom v tomto kontexte ukázala svoj potenciál ako nástroj reflexie. Amatérsky film, so svojou neformálnosťou a intímnosťou, predstavuje špecifický druh historického prameňa – zachytáva subjektívne prežívanie každodennosti, často absentujúcej vo veľkých dejinných naratívoch. V procese spracovania týchto materiálov sa nostalgia neukazuje len ako emocionálna reakcia, ale aj ako analytický rámec, ktorý umožňuje kritickú reinterpretáciu minulosti v prítomnosti. Po prezentácii výsledkov workshopu nasledovala ešte krátka projekcia filmu *Odchod na korze* (2013) a diskusia s jeho autorom Petrom Zákuťanským.

Záverečný deň otvoril kurátor a teoretik Václav Janoščík prednáškou *Chronopolitics: Nostalgia for Future and the End of Liberal Paradigm* – špekulatívnym uvažovaním o súčasnom vnímaní minulosti, budúcnosti a prítomnosti. Popoludní pokračoval program dvoma prednáškami – filmárkou a teoretičkou Anastasiyou Maksymchuk, ktorá sa venovala reenactmentu traumy vo filme, a Jurajom Oniščenkom, ktorý reflektoval nostalgiu ako absenciu pamäti. Prednáška a večerná projekcia filmu *My Unknown Soldier* (2018) od ukrajinskej režisérky Anny Kryvenko svojou osobnou a zároveň politickou výpoveďou o rodinnej histórii a kolektívnej pamäti uzatvorila celý seminár.

Tri dni strávené na VŠMU neboli iba o odbornej výmene poznatkov či možnosti prezentovať vlastné doktorandské projekty. DOCTUS v Bratislave vytvoril živý priestor pre medzinárodnú spoluprácu a zdieľanie rôznych perspektív, skúseností a tvorivých prístupov. Mnohé rozhovory pokračovali pri tematickej vychádzke po známych aj menej známych lokalitách v centre Bratislavy či mimo oficiálneho programu, počas spoločne strávených večerov.

V neposlednom rade bolo toto intenzívne trojdňové stretnutie zároveň dôležitým priestorom pre nadväzovanie medzinárodných vzťahov naprieč všetkými zapojenými univerzitami. V tejto spolupráci budeme pokračovať aj prostredníctvom ďalších medzinárodných aktivít v rámci trvania projektu FilmEU–WIRE, ako aj ďalšou sériou DOCTUS-u v novom akademickom roku.

Program:

Day 1	
9:00 - 9:20	Morning coffee
9:30 - 9:40	Brief introduction of participants and guests
9:40 - 11:40	Film as an Artefact of the Filmmaker's Family Archive and Nostalgia Trigger – lecture by Tasos Giapoutzis and screening of *When Dahlias Bend Down* (2016)
11:40 - 13:00	Lunch
13:00 - 14:45	Site-specific walk to two sites of memory: Slavín and Murmanská výšina
14:45 - 16:00	<u>PhD. research presentations</u> Adedeji Adeniyi: *Walking with Living Archives* Vincent Thornhill: *Image Optimism* Stefan Stoykov: *Lyric voices in the language of cinema: poet-screenwriters* Daniel Krusteva: *Experimental Practices of Contemporary Documentary* Teisi Ligi: Modes of Address in Baltic New Wave Documentary
16:00 - 16:15	Coffee break

16:15 - 16:45	Nostalgia as a Canon of Collective Memory – short presentation by Katarína Mišíková
16:45 - 19:15	Screening of *+-90* (2022) and Q&A with the director Marek Kuboš
Day 2	
9:00 - 9:30	Morning coffee
9:30 - 10:00	Student Film and Film Schools' Archive as s Source of Collective and Institutional Memory – short presentation by Žofia Ščuroková
10:00 - 10:30	Presentation of the *Family Archives* project – Marek Šulík
10:30 - 12:00	Workshop Old Dirty Images on use of archival film based on *Family Archives* database led by Marek Šulík and Peter Zákuťanský 1/3
12:00 - 13:30	Lunch
13:30 - 16:00	Workshop Old Dirty Images on use of archival film based on *Family Archives* database led by Marek Šulík and Peter Zákuťanský 1/3
16:00 - 16:30	Coffee break
16:30 - 18:00	Workshop Old Dirty Images on use of archival film based on *Family Archives* database led by Marek Šulík and Peter Zákuťanský 1/3
18:00 - 19:00	Screening of films made during the workshop

19:00 - 20:00	Screening of *The Stop on Main Street* (2013) and Q&A with the director Peter Zákuťanský
Day 3	
9:00 - 9:30	Morning coffee
9:30 - 12:00	Chronopolitics: Nostalgia for future and the end of liberal paradigm – lecture by Václav Janoščík
12:00 - 13:30	Lunch
13:30 - 14:00	Reenacting Trauma: Working with Documentary Characters through Fiction Film – short presentation by Anastasiya Maksymchuk
14:00 - 14:30	Nostalgia and Foundation of Absence (A Few Notes Not Only on the Work of Anna Kryvenko) - short presentation by Juraj Oniščenko
14:30 - 16:30	Reframing the Past: Nostalgia, Archives, and Found Footage in Contemporary Documentary and Experimental Film – lecture by Anna Kryvenko
16:30 - 17:00	Coffee break
17:00 - 19:30	Screening of *My Unknown Soldier* (2018) and Q&A with the director Anna Kryvenko
19:30	Joint dinner in the city

Adam Straka, Žofia Ščuroková

The End